

سال ۱۳۹۵ در زمانی به پایان می‌رسد که کوشش‌هایی که از چند سال پیش در زمینه تدوین اسناد جهانی روزآمد توسعه در دست انجام بود، به بار نشست است. از جمله مهم‌ترین این کوشش‌ها، تصویب اهداف توسعه پایدار^۱ در سپتامبر سال ۲۰۱۵ بود. مجموعه این هفده هدف که جایگزین هشت هدف توسعه هزاره^۲ مصوب سپتامبر سال ۲۰۰۰ شد، هم‌گویی گستردگی چالش‌هایی است که در هزاره سوم جهانیان با آن‌ها دست به گریبان داریم، و هم بر آگاهی وسیع‌تر متخصصان از سرشت این چالش‌ها گواهی می‌دهد.

افزون بر تصویب این اهداف، چندین سند جهانی دیگر نیز در سال ۲۰۱۶ به تصویب رسید که آخرین آن‌ها دستور کار نوین شهری^۳ نام داشت و جایگزین دستور کار اسکان بشر^۴ مصوب سال ۱۹۹۶ شد. در این سند نیز همچون دیگر اسناد جهانی جدیدتر، گسترش دیدگاه متخصصان آشکارا به چشم می‌خورد. چنان‌که، در سند سال ۱۹۹۶، دو راهبرد کلیدی مطرح بود: مسکن کافی برای همگان؛ و توسعه پایدار سکونتگاه‌ها در جهانی که شهرهای آن رو به افزایش است. اما، در سند مصوب سال ۲۰۱۶، مهمترین نیاز را «شهری برای همگان» می‌دانند و اجرای کارآمد راهبردهای دستیابی به آن را در گروی دو نکته: نخست، ایجاد ساختارهای حکمروایی شهری و چهارجوبی برای حمایت از تلاش جملگی دست‌اندرکاران؛ و دوم، برنامه‌ریزی و مدیریت توسعه فضایی.

در چنین بستری، معماری و شهرسازی و رشته‌های وابسته اهمیتی دوچندان می‌یابند. امروزه، موضوعاتی که این رشته‌ها بدان‌ها می‌پردازند، دیگر موضوعی تجملی به شمار نمی‌آید. همچنان‌که آنچه از متخصصان این رشته‌ها انتظار دارند نیز تنها «بِزک» کردن شهر و ساختمان‌های آن نیست. بلکه، موضوع ایجاد محیطی فراگیر، سرزنده و مناسب زندگی، فراهم آوردن فرصت‌های برابر برای بالندگی و رونق، و همچنین پرهیز از تبعیض محیطی برای تمام شهروندان از دارا و رسمی تا بینوا و غیررسمی است.

دستیابی به چنین اهدافی نیازمند همکاری سازنده میان تمامی رشته‌های درگیر است، و نه رویکردهایی که بر چهارچوب‌های محدود به یک رشته تخصصی پای فشارند. این نکته هم درباره رشته‌های معماری و شهرسازی صادق است و هم در مورد برخی رشته‌های وابسته که تا پیش‌تر کمتر مورد توجه قرار می‌گرفتند.

یکی از این رشته‌ها، معماری منظر است. شاید زمانی می‌پنداشتند مهم‌ترین وظیفه معماران منظر طراحی باغ و بوستان و گل‌کاری فضاهای باز شهری یا همان «منظر آرای» است، اما امروز می‌دانیم که آنچه معماران منظر باید بدان‌ها بپردازند، همچون معماری و شهرسازی، کمک به دستیابی به اهدافی است که برشمرده شد. موضوع کلی این شماره از نشریه هفت شهر نیز طرح همین نکته است. بدین دلیل، در مطالبی که در این شماره آمده است، جنبه‌های گوناگونی از معماری منظر مطرح می‌شود که امروزه از دغدغه‌های مهم این رشته به شمار می‌آیند. در اینجا به برخی از این مهم‌ترین این موضوعات اشاره می‌شود:

یکی از مسائلی که از دهه پانزدهم قرن بیستم مورد توجه قرار گرفت، موضوع «منظر فرهنگی» بود. از آنجاکه در بیشتر منظرهای فرهنگی زندگی در تعامل با عناصر طبیعی و با بافت شهری جریان دارد، حفاظت از آن‌ها در مقایسه با مرمت بناها به تخصص‌هایی افزون‌تر و متنوع‌تر نیازمند است. تصویب آثاری همچون منظرهای

- 1- Sustainable Development Goals
- 2- Millennium Development Goal
- 3- New Urban Agenda
- 4- Habitat Agenda